

MĘSTWO (557) *sb n*

męstwo (551), **mężtwo** (3), **mężstwo** (2), **męzstwo** (1); *mężtwo RybGęśli; mężstwo GlabGad; męstwo : mężtwo : mężstwo : męzstwo Mącz* (8 : - : - : 1), *GórnTroas* (3 : 2 : 1 : -).

sg N *męstwo* (109). \diamond *G* *męstwa* (152). \diamond *D* *męstwu* (20). \diamond *A* *męstwo* (111). \diamond *I* *męstwem* (102); -em (12), -em (3), -(e)m (87); -em *MycPrz* (2); -em : -(e)m *SkarŻyw* (1 : 3). \diamond *L* *męstwie* (56). \diamond *pl N* *męstwa* (2). \diamond *D* *męstw(o)m* (1). \diamond *A* *męstwa* (2). \diamond *G* *sg a. A pl* *męstwa* (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Dojrzały wiek mężczyzny (w opozycji do „dzieciństwo”, „młodość” i „starość”); adulta a. confirmata a. matura a. virilis aetas, maturitas Mącz* (8) : *Wiek człowieczy czworaki iest, Pierwszy dzieciństwo [...]. Drugi młodość [...]. Trzeci mężtwo [...], Czwarty starość y liwizna FalZioł [*8]v; Mącz* 5b, 128c, 211c, 350d.

Zwrot: »ku męstwu przyść; męstwa dojść, [dochodzić]« = osiągnąć dojrzałość; devenire ad maturitatem Mącz [szyk zmienny] (2; 1): *Dzieci ktorym siedm lat minęły/ nie do miáltá ale ná wieś do roley dáwać kazał/ áby [...] ná mieyfca oycowfkie nie wftępowáli w mieście áż męstwá doźdedfy. BielKron* 272v; *Mącz* 482b; *SkarŻyw* 2; [*HistOtton* 58, 173].

[*Wyrażenie: »dorosłe męstwo«: iż wśzyftká siedmđzieśiát ták fynow iáko y wnękow Abdonowych dorofłego męstwá byli HistOtton* 127.]

2. *Odwaga wojskowa i cywilna: dzielność, waleczność; wytrwałość w znoszeniu cierpienia; także ogół cnót, które powinny cechować prawdziwego mężczyznę (szczególnie szlachetnie urodzonego): siła, uczciwość, opanowanie, szlachetność charakteru, poczucie godności, gotowość do ponoszenia ofiar dla ojczyzny itp.; virtus Mącz, Cn; animositas, pugnacitas, vis Mącz; animus, fortitudo, magnitudo a. robur animi, vultus Cn [w tym: czyje (173): G sb i pron (84), pron poss (71), ai poss (18)] (549) : Niegdy pśi dworfcy wieśnego/ Gonili iáko głupiego: [...] Áż więc ná męstwo wfpomionął/ Obrocił lie k nim y ftánał BierEz O4, I4, K3v; BielŻyw 115; MurzHist E4; LubPs cc6; RejFig Cc6v; RejZwierz 16v [2 r.], 18, 25v, 26 [2 r.], 39 marg; ktorych ludzi godnych dzielność Rzeczpołpolita niczem inem iedno wymowá á męstwem [...] ładzi. OrzRozm R2v, K4v; Potym Hetman náłz káždemu znas Rycerfkiemu człowieku fwoie obdárzenie dał/ według záchowania á męstwá okazałe⁸⁹ BielKron 460v, 62, 120, 124, 125v, 130 marg (14); KochSat A3; Mącz 239c, 317b, 330a; OrzQuin Rv, R2; Ale prawdziwe męstwo/ pochodzi s ftátecznego namyflu/ gdy człowiek więczey łobie poczćiwość waży/ niż wśzytki niebefpieczeńftwá ná fwiecie GórnDworz X8v, D7v, G3v [2 r.], I5v, Y, Bb7, Ff7v; BielSat D; RejZwierz 164, 243, 243v [2 r.], Aaa4v; BielSpr b2v, 52v, 66; Kto wysłowi męstwá Iehowy? BudBib Ps 105/2, Ex 15/6, Ps 105/8, 150/2, Is 63/15, Jer 49/35, Mich 7/16; MycPrz I C4, II C4v, D; StryjWjaz Av, A2, A2v, A3v [2 r.], C3v; CzechRozm 237; ZEno zacny Philozoph w męstwie dołwiáfdzony/ [...] Može lie y náuczyć fnađz więczey od niego. PaprPan C3; By lie woyná Zuleńfcy trochę zábawili/ Y Syriyczky męstwem przelzliby pochwili PaprPan S3v, A2, A4 [2 r.], B2, B3v, C2v (94); ModrzBaz 3v, 8, 8v [2 r.], 9v, 10v (40); izali łzkody wielkiey młodym y ninieyfzym nie vczyniem/ táiąc przed nimi męstwá ich y fławę ich nieśmiertelná kryiąc? SkarŻyw A3v, A3v, 27, 56 [2 r.], 75, 129 (18); MWilKHist K; StryjKron 220, 230 [2 r.], 245, 340, 537 (11); KochJez A2v; KochSz B3, C3; WerGość 214, 237; BielSjem 33; KochPieś 12; KochTarn 74; ArtKanc L4; BielRozm*

24; *Paprup* B2v, C2, E4; *ZawJeft* 6, 24 [2 r.], 41; *ActReg* 31; *Phil* B4 [3 r.], D2 [4 r.], E, M3, N2, P3, Q3; A mnie k temu wżytkiemu godzi sie gotować/ Iżbych mógł oycowfkiego męstwá náfzładować. *GórnTroas* 21, 26, 33, 49; *KochFrag* 17 [3 r.], 30; *OrzJan* 42; *WyprPl* A3, A4, C3v; PRzepálálá mocno (wdowá święta Chryftufowá N.) męstwem biodrá fwoie: y vmocniłá rámię fwoie. *LatHar* 456, 17, 163 marg, 263, 440, 441 (11); *KolakCath* A4, C3v; *RybGęśli* C2v; *SarnStat* 239; *KlonKr wstęp* A3v, A4, k. Av; *KmitaSpit* A2v, B4; Kroleftwo náfze/ ieft wprawdzie poftérchem świátu/ ludnością y męstwem z przodkow iákoby dziedzicznym. *PowodPr* 62, 5, 70; Pobożność y męstwo Iágiełłá Władzyłłáwá [...] mieć małz *SkarKaz*)(4, 120b, 313b [2 r.]; *VotSzl* E4v; *CiekPotr* 88; *CzahTr* F3v, H; y wżyfcy brácia oni ná bitwách pozábijáni/ fobie śmierć á ludowi fwemu y Rzeczypołp: wolność [...] przynieśli. [...] Zadna ich korzyść do tego nie wiodłá/ y męstwá im onego nie czyniłá *SkarKazSej* 668b; Potym [...] nádáli ludziom rycerfkim/ prze męstwo ich y życzliwość/ wolności od podátkow *SkarKazSej* 692a; *SapEpit* Bv.

męstwo czego [= *polegające na czym*] (3): Bo z wftáwiczney dobrych rzeczy zabawy/ roście ten o ktorem mowimy nałog/ co ieft iedno męstwo dobrych obyczáiow. *ModrzBaz* 8v; *SkarŻyw* 162, 436.

męstwo do czego (2): Prołzę cię o namocnieyzy Krolu Świętych twoich/ ráczże mi przyczynić męstwá do fprzećiwienia się potężnie dyabłu *LatHar* 300; *SiebRozmyśl* E4.

męstwo (na)przećiwko komu (2): Doday mi męstwá przećiwko nieprzyiaćiołom twoim. *LatHar* 408; *WujNT* 418 marg.

męstwo na co (5): Rącz mi dáć [...] męstwo ná wśelkie fráfunki *LatHar* 34, 663; *SkarKaz*)(4, 316b, 519a marg.

męstwo nad czym (1): On kámieniem przyłożony/ Dużá ftrażá opátrzony: Odniół prześławne zwycięftwo/ Wławił fwe nád śmiercią męstwo. *LatHar* 362.

męstwo w czym (4): nie niewieścim fercem męstwo fwe w rzeczách Bołkich pokázuiąc/ fzyię ku cięciu náftáwiłá. *SkarŻyw* 193, 26, 284, 544 marg.

W połączeniach szeregowych (66): Ktorého dom Buog tak vmiłował/ Ze mu wżitky dari zacnieyfe dał: Boiazń fwoię/ ktora ieft przodek mądrości Rozum/ męstwo/ chciwofcz ku fprawedliwofc. *KlerPow* 2; Włofi frzednie na ręcze znamię ieft męftwa, ftatku/ opatrności *GlabGad* P3; *MurzHist* Mv; *RejZwierz* 10, 71v; *BielKron* 56; *GórnDworz* D5, 15v, Q6, Aa3, Hh2; *RejZwierz* 185; *BielSpr* 19; *MycPrz* I B2; *StryjWjaz* A4; *CzechRozm* 241, 255; *Paprupan kt*, C2, C3v, Fv, F4 (11); bo miałto obyczáiow/ może wżywać ábo tego słowá cnotá/ lub męstwo/ ábo wczynność/ ábo ktorego infzego temu podobnego *ModrzBaz* 4v, 14v, 17v, 51v, 57v, 58, 116; *SkarJedn* 375; *SkarŻyw* A4v, 26, 130, 187, 284; *PudłFr* 58; *Paprup* C4v [2 r.]; *ZawJeft* 25, 37; práwé tu Niemce naydzie/ męstwem/ bronią y miałty możné *OrzJan* 81; *LatHar* ++8v, +++, 204, 553, 561, 663; *KolakCath* B2v; *KolakSzczęśl* Av; *JanNKar* D; *KlonKr* B3v; Do tey [wojny] [...] naywięcey trzebá połufzeńftwá/ bez ktorego y nalepfe Hetmáńftwo/ rżády y męstwo/ nizacz nieftoi. *PowodPr* 62; *SkarKaz* 457a; *CiekPotr* 48; *CzahTr* B, Fv, G, G3v, G4v, H.

W przeciwstawieniach: »męstwo ... wielkość [= *liczebność*] (ludu, ludzi) (4), liczba (3), bogactwo (2), rozum (2), lata [= *doświadczenie*], nieśmiałość, nikczemność, obyczaje niewieście, rada, rozboj, sprawa, sprawiedliwość, zacność rodu, zdrada, złoto« (21): *RejZwierz* 12v; porzućcie obyczáie

niewieście/ imćie łye męstwá *OrzRozm* R2v; Cyrułie nie podnoś łie s tego żeś mi łyná ná łwych trućinach włowił/ nie męstwem ále zdráda *BielKron* 112v; bili łie dobrze fortuná y náte y ná owe łthronę łie łklániáá: Turcy wielkością/ náłzy męstwem przechodzili *BielKron* 245; chocia mu to drudzy rozwodzili mowiáć iż więcey náleży Hetmanom wodzom łpráwá niż męstwo. *BielKron* 248v; Więcey mię iego łath łtrách niżli męstwá/ álbo wielkości łudzi/ bo doświádczenie łiá może/ czego młodzi niemáią *BielKron* 253, 256, 307v; ále chociażby [*dworzanin*] dobrze widziáł/ iż áni má ná łię łzpiegá niełmiáłości/ áni może mieć łwiádká męsthwá/ á cnych łwych poług/ przedłię niecháy to czyni/ co dobremu cnotliwemu náleży *GórnDworz* D6; męstwo mu było/ nie złoto zábáwá. *StryjWjaz* B4v; Męstwá iż łie nie godzi lecz rády włzelákiey/ Możem dołtáć od niego przeciw Sárácenom *PaprPan* C; Acż łlawá o twym męstwie po włzem łwiátu łłynie/ Ale cie o rozumie táka druga minie. *PaprPan* Ff2v; tedy przedłię tego trzebá/ żeby to było v nich ozdobá ábo znákiem/ nie bogáctwá/ áni zacności rodu/ á dáleko mnief wyłtępkow iákich/ ále tylko onego łámego męstwá w łpráwách wielkich *ModrzBaz* 51v; coż wždy inłzego ieft [*ślachectwo*]/ [...] iedno łos rodzenia/ á łudzkie mniámie/ ktore⁸⁰ częłćiefy przez rozboý dołtawáią niż kiedy przez męstwo? *ModrzBaz* 57; Táki wiele włercách łudzkich wáży mniámie o męstwie ábo o niefzemności czyiefy wzięte *ModrzBaz* 118, 115v; *StryjKron* 757; *KochPieś* 51; Iáko Agezyláus Krol Łácedemonłki będáć łpytány/ ktoraby cnotá byłá zacnieyłzá/ iefli męsthwó czyli łpráwiedliwość. Odpowiedziáł *Phil* D2; á iefli kiedy gđzie zwycięztwo iákief odniołá [*Azyjá*]/ tedy łiczbá więceý niżeli męstwem. *OrzJan* 40; *CzahTr* F3.

W porównaniu (1): Bo iáko złoto wágá y łłáchetnołścią łwá włzytkief inłze krulfce przechodzi/ táki cnoty/ godności y męstwá znáki łwoiá iáłnołścią włzytko inłze máiá zácmiáć. *ModrzBaz* 51v.

W charakterystycznych połączeniach: męstwo cielesne, dobre, duchowne, dziedziczne, dziwne (2), godne, męczeńskie (2), niemale, niesłuchane (2), niewieście, ojcowskie (3), okazałe, osobliwe, ozdobne, polskie (3), prawdziwe (2), przeważne (2), przyrodzone (2), rzymskie, sławne (5), spaniałe, spolne, stare, świeże, tajne, wielkie (13), zacne, znaczne, znamienite; męstwo białychłłow, cierpliwołci, mieszczan, ojca, przodków (6), serca (2); cnota męstwa, dołtępowanie, imię, ozdoba, poczętek (2), przewisko, przykłád (2), sława, sprawa, strach, umysł, wielkołć, wyobrazienie, zapłata, znak (9), znamię, żqdłó; męstwa doda(wa)ć (2), dokáz(ow)áć (pokazanie, okazowanie) (13), dołtáć, dołwiádszyć (dołwiádczenie, łwiádectwo, łwiádek) (9), doznáć (6), łamowáć, jác się, nabawić, nászładowáć (nászładowanie) (2), patrzáć, pelen, pokusić, potrzebowáć (2), pragnáć (pragnácy) (2), probowáć, przyczynić (3), przymnáżáć, uczyć się, używáć (3), (ł)wiádom (2), wyknáć, wywiedzić się, zabyć, zbyć; dla męstwa słynáć (3); do męstwa przywodzić; z męstwa chęłpić się, sławny, słynáć (7), wysławiać, zalecáć (zalecić) (2); dufáć męstwu (2), (z)dziwowáć się (4), przypatrzyć się (2), przypisowáć, radowáć się, szkodzić, uczyć się; ku męstwu przywodzić, pomagáć; męstwo baczyć (2), (po)chwálić (wychwálać) (3), czuć do siebie, czynić, dáć (6), miarkowáć, mie(wa)ć (7), náleżć (nájdowáć) (3), obaczáć (obaczyć) (3), odjác (2), odłóżyć, odnawiać, oglqdáć, otrzyináć, piorem wymalowáć, pokaz(ow)áć (ukáz(ow)áć, okaz(ow)áć) (13), (przy)pomnieć (2), poznáć (pryzná(wa)ć) (5), przypisowáć, przysqđzić, psowáć, stracić (utracić) (3), taić, uwážáć, widzić (2), wsláwić (wysławowáć, wysławi(a)ć) (5), wspomnieć (wspomináć) (2), zastać (3), zgubić (2); męstwem celowáć (5), chłubić się (4), czynić dosyć (dobrze) (2), dołtáć (2), [náđ kogo] mieć, moźny, okryć się, opanowáć, osłabiáć, osłachcić się, ozdobić (ozdobiony) (3), pokonáć, pomoc

(przemoc) (3) *posieść, przechodzić (pochodzić, prześć, przechodzący)* (15), *przewyższać* (2), *rozszerzony, słynąć* (3), *straszny, szafować, świecić, trwać, udać się, ułować, wstawiony (sławny)* (2), *wydać* (3), *wzbudzać się, zahamować, zasłużyć (zasłużony)* (2), *znaczny, zrownać (porównać, rowien, rowny)* (6), *zwycięstwo odnieść; z męstwem wysławować się; w męstwie chwalić, ćwiczony, da(wa)ć przodek (naprzód)* (7), *doświadczony, dziedziczyć, gotowy, kochać się* (2), *mylić szyki, ochotny, okazać się* (2), *porównać (przerównać, zrownać, rowien)* (6), *poszkaradzić, przechodzić, przewyższać, rozwieliżyć się, sławny* (2), *wydać, zaczepiać*.

Przysłowia: BielKron 307v; Zwycięstwo liczby niechce/ męstwá potrzebuie. KochPieś 51; CzahTr F3 [2 r.]. [Ogółem 4 r.].

Włtań ty á rzuć fię ná nas/ bo iáki mąż/ (tákie) męstwo iego *BudBib Iudic 8/21*.

Wyrażenie: »męstwo rycerskie, wojenne« = virtus bellica a. militaris Modrz [szyk 6 : 1] (6 : 1): Káżdá [...] Okáże fwą gotowość/ męstwo fwe Rycerfkie/ Czýnić s nieprzyjácielem/ iáko żony Perfkie. BielSat L3v; TO też bez pochyby ná Rzeczpóspolitą należy/ áby męstwá woiennego przednieyfzych mieyfć ábo zapláty łákomftwo nieubiegáło ModrzBaz 114v, 118v; BielSjem 26; PowodPr 70 marg; SkarKaz)(4; VotSzl C2v.

Szeregi: »cnota, (i, lub, abo) męstwo; z cnotą męstwo« [szyk 14 : 5] (18; 1): TEmu fie tylko przypátrż s tey powážney brody/ S cnotą męstwo tu naydzyełż choć żádney vrody PaprPan K, A4v, Kv; Roftropność przychodzi nam zdoświádczenia ábo náłzego ábo kogo inego; ále męstwo y cnotá [virtus] z náłzych włánych fpraw. ModrzBaz [16], 6, 14, 39, 39v, 43 (11); WerGośćPapr 202; PaprUp B3v; KochFrag 41; KlónKr Av; KlónFlis A3v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 15 r.].

»męstwo i czerstwość« (1): Iuż Iugurtá męstwo fwe bá y czerftwość zgubi PaprPan O2v. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.].

»męstwo, ćwiczenie rycerskie« (1): Záprawdę gdzie táka chęć/ ábo nábywánia ábo okázowánia bogactw roście/ tám męstwo/ ćwiczenie rycerfkie osłábieć [fortitudinem decrescere, exercitationem militarem cessare] [...] muśi. ModrzBaz 82v.

»męstwo, (i, a) dworstwo« [szyk 2 : 1] (3): TEGO w czym chcełż doświádfzyć naydzyełż gotowego/ W męstwie w dworstwie PaprPan Z3v, L2v, Q4. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.].

»męstwo, (i, a) dzielność; męstwo z dzielnością« [szyk 10 : 1] (10; 1): A przetho mnie fie widzi/ iż fie tu nieiáko Alexánder chlubi/ prágnąc [...] nie tego/ czego rozumiał że iuż dośtał/ tho ieft/ męstwá/ á dzielności w fprawie woienney GórnDworz H; PaprPan C2v, O4v, X; KochPs 140; KochFr 82, 122; GórnRozm G4; Ku czci y chwale wieczný: męstwo [!] fye miéłżáło Z dzielnością ZawJeft 47; KlónKr E4; VotSzl C2. [Ponadto w połączeniach szeregowych 13 r.].

»męstwo ((także też) i) gotowość« [szyk 2 : 2] (4): BielSat L3v; Pogáni o nim wiedząc iednák fie go chronią/ Pomniąc męstwo tákże też y gotowość iego PaprPan E3; BielSjem 26; SkarKaz 519a.

»mądrość i (także) męstwo« [szyk 2 : 1] (3): PaprPan N, X3; Bo widzimy iáko w wielkiey vcźciwości fą bogacze: Tym wiefłżá mądrość przypifuią y męstwo [laus sapientiae, fortitudinis] ModrzBaz 82. [Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.].

»męstwo i moc« (1): A rzekłży tho kazał mu wolno wynidz/ zálecáiąc go z męstwá y z moci [de virtute et fortitudine]. HistAl E5. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.].

»męstwo i wielka myśl« (1): czemuż rozładek ich o męstwie y prawdziwey wielkiej myśli [*de fortitudine et vera magnanimitate*] wielce łobie ważymy? *ModrzBaz* 62v.

»męstwo, (i) obyczaje (a. zwyczaje) (uczciwe, zacne, dzielne)« [szyk 8 : 1] (9): *BielKron* 240; Z męstwá y z obyczáiwóu ci nadobnie fłyną *PaprpPan* D3, A4v, E v, H, I3v, I4, Yv; *PowodPr* 77. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.; w przeciwstawieniu 1 r.*].

»męstwo a ochota« (1): Iż tego Krzyżá także y Podkowy [= *wizerunki herbowe*]: Doftawfzy męstwem á wielką ochotą/ Vpłtrzone potym ták ozdobnie cnotą *WerKazPaprp* 274. [*Cf MĘSKI Calep* 1010a]. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»męstwo i powściągliwość« (1): Wielkie męstwo y powściągliwość pokazał Dawid/ gdy wody z Bethleem [...] w wielkim fwoim prágnienu pić niechciał *SkarKaz* 120b. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»męstwo a przeważność« (1): gdy dworzáninowi przydzie być wpotrzebie [...]: ma fie o to bącznie ftárác/ [...] iżby w co namnieyfzym poczcie ludzi/ męstwo/ á przeważność fwą pokazał *GórnDworz* 16v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»(tak, i, ni) męstwo, (jako, i, ni) rada« [szyk 4 : 3] (7): *StryjWjaz* Av; *PaprpPan* K4v, N3, P3v, Cc2v; Niech nowy Mieśiác w nich z fzczeńcim náftáie: By nam y rádá y męstwem ták świecił/ Chęć náfzję wzniecił. *ModrzBazStryj* ¶2v; *GórnTroas* 52. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.; w przeciwstawieniu 1 r.*].

»męstwo i rozsądek« (1): Aza więcey będziem przypifowác ludziom bez męstwá y bez rozładku [*sine virtute, sine iudicio*]/ ktorzi fię drugie krzywdzić [...] náuczylif? *ModrzBaz* 62v.

»roztropność i męstwo« (1): Ktorzy [*Chodkiewiczowie*] wielką podporą Kxięftwu Litewfkiemu Bywáli/ roftropnością y męstwem ku temu. *KołakCath* B2. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»męstwo, ((tak) i, a) rozum; męstwo z rozumem« [szyk 6 : 4] (9; 1): O Głupi Grekowie/ á niebączni ná potomne czáfy/ wiele piřzác o fwych rozumiech/ y męstwie z dawná nád inne ludzi/ ná ofthátek nagłupřzými fie okázáli ná świećie *BielKron* 241v; *PaprpPan* G3v, L, P2, Q3v, S (9). [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.; w przeciwstawieniach 2 r.*].

»męstwo i (a) (wielkie, nieustraszone) serce« = *fortitudo, animus; fortitudo ac magnanimitas; res militaris animique robur* *Modrz* [szyk 5 : 1] (6): *ModrzBaz* 15v, 62v, 114v; Ná potrzebę pořpolitą/ y porátowánia zdrowia y dobre^{go} ludzkiego/ męstwá y wielkiego fercá vřywác/ toć ieft práwe żołnierřftwo *Skarřzyw* 189, 27 marg; *LatHar* 577. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.; w przeciwstawieniu 1 r.*].

»siła i (a) męstwo« [szyk 3 : 1] (4): *KochSat* A3; A prozno kto ma dufác fwym fiłom y męstwem. *MycPrz* I C; *GórnRozm* L4; *LatHar* 579. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.; w przeciwstawieniu 1 r.*].

»męstwo, (i) sława« [szyk 3 : 2] (5): Rowny fławą y męstwem s Scipionem Rzymfkim. *PaprpPan* Vv, D3v, Dd3, Ee; *Skarřzyw* A3v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»męstwo, (i) (dobra) sprawa [= *sprawność*]« [szyk 6 : 6] (12): *BielKron* 62, 309; *BielSpr* 26; Ktorego [*Sycynijusa*] Achilefem fwym zwáli Rzymiánie/ Prze męstwo fprawę ieęo iż mu to przydáli *PaprpPan*

F3v, V4v, Z3, Z4, Aa4, Dd4; *BielSjem* 23; *ZawJeft* 20; *KlonKr wstęp* A2. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.; w przeciwstawieniu 1 r.*].

»męstwo, (i, a) sprawy (a. sprawa) [= czyny]« = *virtus et facinus, virtus et res* *Modrz* [szyk 6 : 1] (7): A gdyby ich zacnych spraw y męstwá doználi/ Nie Hetmány f nadźby ich krolmi podzyááli. *PaprPan* K, R3, V2, Ddv; *ModrzBaz* 42, 81v; LEfzko, walecznych przodkow swoich, sławne Odnawiał męstwo: y ich spráwy dawne. *KlonKr* Bv. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 9 r.*].

»męstwo a sprawiedliwość« (1): gdy męstwo/ á spráwiedliwość Rzymfka/ fwiát pofiádlá/ [...] toż fie dopiero ten ięzyk podniósł y przyfzedl ku tey doskonałości/ którą teraz widzimy. *GórnDworz* F7v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.; w przeciwstawieniu 1 r.*].

»stałość a (i) męstwo« [szyk 3 : 1] (4): *BielKron* 116v, 250v [2 r.]; Tákieć iest męstwo y stałość práwých Męczenników, náprzećiwko prześládowncom y też fędziom swoim. *WujNT* 418 *marg.* [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»stateczność i męstwo« = *constantia et fortitudo* *Modrz* [szyk 2 : 1] (3): Temu Miáftu [*Lwowowi*] sławnemu ábo ludu iego/ Prze męstwo y ftáteczność dáli Lwá męźnego. *PaprPan* Gv; *ModrzBaz* 102v; *SkarŻyw* 436. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»śmiałość, (i, a) męstwo« [szyk 3 : 1] (4): *BielKron* 441v; *Animositas, Śmiałość/ Męźftwo. Mącz* 10b; *PaprPan* V2; Śmiałość y męstwo wkazániu. *SkarŻyw* 544 *marg.*

»męstwo, k temu umysłu spaniałość« (1): Zdobiał oyczyznę swoię [...] Męstwem ktemu vmyfłu wielką fpániáłościá/ Káždemu dobrze czyniąc zbytnią láfkáwością. *KolakCath* B2v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»męstwo i (ani) uroda« (4): Acz ten był zacnym polskim wojewodá, Nie pomógł sobie męstwem i urodá *RejŁas* w. 51; *PaprPan* C4, M4v, X4v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.*].

»męstwo, (i) zacność« [szyk 2 : 1] (3): ácz nie rowno było Grekom w poczet/ ále zacnością y męstwem Troiány przechodzili. *BielKron* 54v; *GórnDworz* P4v; *PaprPan* S2. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.; w przeciwstawieniu 1 r.*].

»męstwo a zasługa« (1): dochod máią nie iednáki/ iedno według męstwá á załługi. *BielSpr* 52.

»męstwo i żołnierztwo« (1): Lecż nieftety/ dárow tych Bożych/ zle ludzie vzywáią/ á męstwo y żołnierztwo w okrucieńftwo [...] obracáią. *SkarŻyw* 189.

Iron. (3): *BielSpr* 25v; Ieslic o sławę idźie/ kto więcéy pić może/ Dáięć przodek w tym męstwie: sam póyde ná łóże. *KochPieś* 20; Którégo wftytko męstwo położoné w zdrádzie/ Zołnierzu nocny *GórnTroas* 52.

a. Uznanie męstwa (1) : co zá [= *jakię*] męstwo otrzymamy choćiabyfmy wdowę z dziećięciem zwalczyli *BielKron* 311.

Synonimy: 2. *dzielność, ochota, serce, śmiałość, waleczność, żołnierstwo.*

Cf **MĘSKOŚĆ, MĘŻNOŚĆ**